

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleinweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 2. prosenca (januarja) 1850.

List 1.

Pravica od stvaritve svetá.

(Poslovenjena po Rusinski narodski pesmi.)

Kadar ni bilo sveta s početka,
Takrat ni bilo neba ne zemlje, —
Samo le mórje sinje je bilo,
Ino sred mórja javor zeleni,
Na javoričku tri golobice.
Tri golobice se posvetvale,
Se posvetvale, svet osnóvale:
»Dajmo! spustímo se na dno morja,
Tù nabereмо drobniga pèska, —
Pesčik predrobni bomo pos'jale,
Pa nam postane černa zemljica.
Tù mi dobimo zlato kamenje;
Zlati mi kamen bomo pos'jali,
Pa nam postane nebo prijazno,
Nebo prijazno, sončice svitlo,
Sončice svitlo, meseček čisti,
Meseček čisti, zarja rumena,
Zarja rumena, drobne zvezdice.«

(Iz Šafařikoviga »Narodopisa«.)

Misli o novim letu.

Staro léto je slovó vzélo in novo je nastopilo — polno vošil. de bi veselejši bilo od pretekliga! Léto 1848 je veliko obljubilo, léto 1849 je malo tega spolnilo, Bog daj! de bi iz težav in kervi pretečeniga časa o novim létu razcvetela oljka mirú in sprave med vsimi narodi avstrijanskiga cesarstva, in de bi kraljevala živa ljubezin med tronam in ljudstvam! Le v miru rodijo vednosti bogat sad; le v miru obdeljuje kmetovavec veselo svoje polje in pričakuje z lahkim sercam gotovih pridelkov; v miru obertnost in kupčija srečno napredujete, in jezéro in jezéro glav in rok skerbí za bogastvo dežele, ki se ji odtegnejo o potrebi krivavih vojsk.

Hrepenenje po miru je gotovo želja večiga dela avstrijskih narodov, ki véjo, kar zgodovínske bukve vsih časov spričujejo, de topovi, sablje in puše še nikdar in nikjer niso stanovitno prinéšli ljudstvu tistih darov, ki jih le mir dodeliti zamore. Tista vikši čudovita moč, ktera ustavi kervavi boj in strašni grom topov v lastni domovini, je — zaupanje med vlado in ljudstvam.

To vzajemno zaupanje vstanoviti, je imenitna naloga, ktero ima vladarstvo kakor ljudstvo v novim letu. Iz tega vterjeniga zaupanja bo razcvetela prava živa ljubezin, in kjer je ljubezin, so nebésa na zemlji!

Presvitli cesar Ferdinand so osvobodili avstrijske ljudstva nevredniga jarma, pod katerim so poprej zdihovale, — in kar so podelili cesar Ferdinand, so poterdili presvitli cesar Franc Jožef v vsim, de se ima

zgoditi »z edinjeno močjó«, to je, z deležnostjo vladarstva in ljudstva.

Vstavní ministri so tedaj prevzeli imenitno nalogo, se v vsim po postavah vstave ali konstitucíje zveste ravnati, in nikjer, tudi v nar manjši reči ne odstopiti od poti, ki jim je po vstavi predpisana. Cesar so ljudstvam pravico dali, čuti nad zvestim izpolnjenjem te visoke naloge, in ljudstva, polne hvaležnosti za tak dar, se nikakor nočejo znebiti teh cesarskih pravic. Kakor ministri, kot višji oblastniki, se morajo ravnati tudi vsi nižji vradniki, od perviga do zadnjiga.

Polne pazljivosti in upanja gledajo tedaj ljudstva na ministre, de jim bo od cesarja ljudstvu podeljena vstava sveta reč, zoper katero se nikjer ne smejo pregrešiti, scer se začne zaupanje do vladarstva majati ali clo popolnoma zgubiti.

Kakor pa ljudstvo gleda na vlado, tako gleda nasproti tudi vlada na ljudstvo; zakaj tudi ljudstva so prevzele po vstavi ne le pravice, temuč tudi dolžnosti.

Ljudstvo je po vstavi poklicano, se po postavni poti vladarstva vdeležiti v deržavnih in deželnih zbórih. Ljudstvu gré tedaj tudi, de postave natanjko spoštuje, tedaj tudi spoštuje tiste, ki imajo za spolnjenje postav skerbeti, in to so vradniki (Beamte). Razvujzdanost je grób vse sreče na svetu, in pelje naravnost h pogubi. Postave dajati ali dane postave pretresovati, pa ni clo vsaka glava pripravna. Marsikdo misli, Bog vé kakó moder de je, in zabavlja čez vse naj bo božje ali posvetno, kar ni po njegovi glavi. Ako ga pa kdo terdo prime, de naj dokaže, kar govori, — ne vé ne naprej ne nazaj. Ena taka glava pa zamore več družih zmešati, de se v eni ali drugi reči pregrešé zoper vstavne postave; — in takó se začne majati zaupanje vladarstva do ljudstva, in se zna tù in tam popolnoma zgubiti.

Torej le pošteno in pravično zgorej in spodej, kakor vstava zapové, in odkritoserčno. Iz poštene odkritoserčnosti, in iz nepremakljiviga deržanja vstavnih postav na obéh stranéh, zgorej in spodej, izvira zaupanje, ki je nar terdniši podlaga vstavne vlade. Zaupanje pelje na ravnost kobčni sreči; po rakovo nazaj iti ali pa razvujzdano naprej siliti, zapelje na stransko pot, ktera je enako nevarna.

Pretéklo léto — strašno v svojih prekucijah in vojskah — ni móгло dozoriti v létu 1848 vsajene vstavne svobode. Ministri brez deržavniga zbora so mógli v taci okoljšinah sami postave dajati, za ktere bojo pa odgovor dali v pervim prihodnjim deržavnim zboru.

Novo léto bo rodilo deržavni zbor, še poprej pa deželne zbore, in vstanovitev novih srenj, ktere so korenina vstavne vlade. Nove politiške vrade v vstavnim duhu iz poprejšnjih kantonskih gospósk že